

INDUSTRIE IN TRANSITIE

De weg vooruit voor de industrie

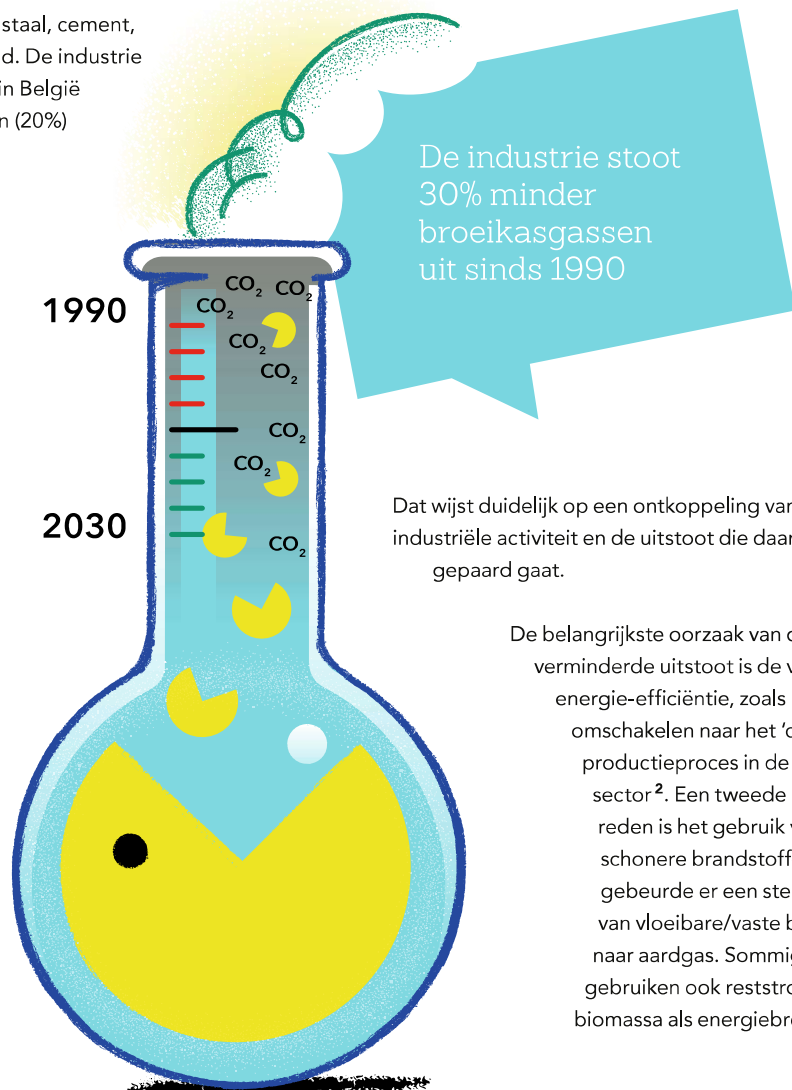
Wie over klimaatopwarming spreekt denkt 'industrie'. Krantenartikels over de klimaatproblematiek tonen al te vaak een rokende industriële schoorsteen. Wie vraagt zich af wat het werkelijke aandeel van de industrie in de Belgische uitstoot is? Welke andere bronnen CO₂ uitstoten? En bovenal, hoe we die uitstoot verder kunnen verminderen?

De industrie in België steunt in grote mate op energie-intensieve activiteiten. In vergelijking met onze buurlanden vertegenwoordigen ze een groter deel van onze toegevoegde waarde. Dat heeft onder andere te maken met de aanwezigheid van een grote chemische cluster in ons land, maar ook andere segmenten, zoals staal, cement, glas, non-ferro, voeding, ... zijn goed ontwikkeld. De industrie is daardoor de sector met de hoogste uitstoot in België (28%), gevolgd door transport (23%), gebouwen (20%) en energie (in hoofdzaak elektriciteit, 17%)¹.

BRONNEN EN EVOLUTIE VAN EMISSIES

De broeikasgassen (bkg's) van de industrie kunnen worden opgedeeld in twee categorieën: energiegerelateerd en procesgerelateerd. De eerste categorie slaat op het gebruik van fossiele brandstoffen om energie of warmte op te wekken. De productie van basismaterialen vergt vaak veel warmte, van enkele honderden tot soms meer dan duizend graden Celsius! In het maatschappelijke debat dat vooral focust op elektriciteit wordt die warmteproblematiek wel eens vergeten. De tweede categorie is de bkg-uitstoot als bijproduct van een chemische reactie, zoals bijvoorbeeld bij de reductie van ijzererts voor de productie van staal.

De cijfers in de tabel hiernaast tonen dat de bkg's van de Belgische industrie de voorbije decennia stelselmatig daalden. In 2017 kon ten opzichte van 1990 een reductie van 30% worden gerealiseerd, terwijl de toegevoegde waarde van de industrie sterk bleef stijgen.

KLIMAATBELEID

Sedert jaren voert de overheid een beleid om ondernemingen te stimuleren hun uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Op regionaal niveau zijn er de zogenaamde vrijwillige overeenkomsten tussen industrie en overheid. Daarbij engageert de industrie zich om audits te doen en alle energiebesparende maatregelen die minstens een bepaalde rendabiliteit opleveren, uit te voeren. In Vlaanderen zijn die overeenkomsten gekend als 'energiebeleidsovereenkomsten', in Wallonië als 'accords de branche'. Deze overeenkomsten hebben zeker bijgedragen tot de daling van de uitstoot van de industrie. Voor de minder energie-intensieve bedrijven heeft dit beleid ook het bewustzijn rond energie-efficiëntie vergroot.

Op Europees niveau is er het 'Emissions Trading Scheme' (ETS) voor de industrie en de elektriciteitssector (lees het artikel 'Middel en doel: puntjes op de i', p. 6). De prijs van de emissierechten binnen het ETS motiveert om te investeren in koolstofarme technologieën.

DE WEG VOORUIT

De industrie heeft zeker al een behoorlijke weg afgelegd, maar het einddoel is nog lang niet bereikt. Talloze andere uitdagingen van formaat vragen om een stimulerend beleid. Er zit zeker nog winst in de optimalisering van de energie-efficiëntie, al toont de Boston Consulting Group aan dat dat potentieel stilaan tegen zijn limieten aanbottst. Op termijn zullen andere opties nodig zijn. Denk aan het gebruik van andere energiebronnen als biomassa of biogas voor verwarming op hogere temperaturen. Een tweede belangrijke optie is het opvangen en opslaan of hergebruiken van CO₂ ('Carbon Capture and Storage/Utilisation' - CCS/U). Dat kan nuttig zijn voor procesemissies aangezien er weinig andere evidente manieren zijn om dat soort uitstoot te vermijden. Ook een sterkere circulaire economie kan bijdragen omdat ze de vraag naar grondstoffenenergie kan verlagen.

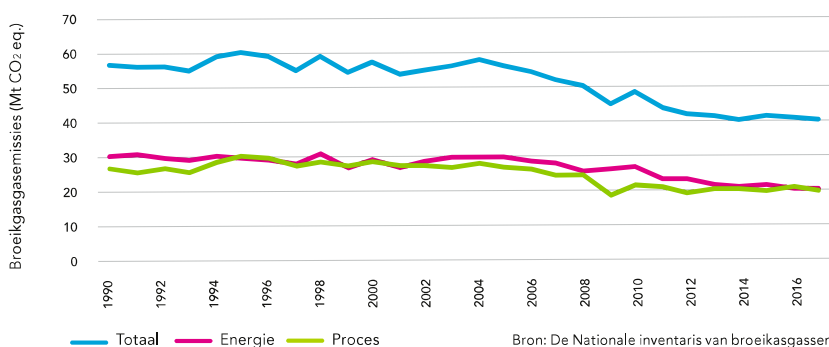
Iedere oplossing betekent tegelijk een uitdaging. Bij biomassa bijvoorbeeld rijst de vraag of er voldoende duurzaam geproduceerde volumes beschikbaar zullen zijn. CCS/U op zijn beurt vereist grote, gecoördineerde infrastructuurwerken en afspraken met een internationale partij die de CO₂ wil ontvangen.

En dan is er nog het kostenplaatje. Het gros van de uitstootreducerende maatregelen is niet rendabel. Bovendien kunnen bedrijven de kosten niet altijd doorrekenen aangezien ze moeten opboksen tegen concurrenten buiten de EU die niet met dezelfde klimaatbeperkingen kampen – er is met andere woorden geen wereldwijd level playing field. Tot slot kan er ook een probleem zijn met het publieke draagvlak (lees het artikel 'Fiscale stimuli stuwten transitie', p. 22).

Binnen die context speelt de overheid een cruciale rol. Er is behoefte aan een echt industrieel beleid met een sterke focus op innovatie, vorming en competitiviteit. Een beleid dat bovendien stabiliteit garandeert op lange termijn. Alleen binnen zo'n stabiel klimaat kan de industrie met vertrouwen investeren en haar transitie succesvol realiseren. ■

Een doorgedreven circulaire economie kan de uitstoot van broeikasgassen drukken

EVOLUTIES INDUSTRIËLE EMISSIES BROEIKASGASSEN IN BELGIË (IN MEGATON CO₂-EQUIVALENT)

- 1 Bron: Ontwerp Nationaal Energie- en Klimaatplan (19/12/2018).
- 2 Bij 'natte' productie wordt het ruwe materiaal bij aanvang gemalen en met water vermengd tot een vloeibare pasta. Bij het 'droge' proces wordt het gedroogd en vermalen tot een homogeen poeder.
- 3 In de BCG-studie van juni 2019 is het Belgische reductiepotentieel geanalyseerd "by mapping the most realistic and impactful greenhouse gas reduction levers". Deze studie steunt op eigen analyses en op interviews met verschillende stakeholders. U kunt het rapport downloaden op www.vbo.be (ga naar actiedomein 'Energie, Mobiliteit & Milieu').